

1-SINFLARDA TASVIRIY SAN'AT DARSLARI ORQALI O'QUVCHILAR IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Olimov Anvarjon Mamirovich

Qo'qon Universiteti, Ta'lim

kafedrasi o'qituvchisi

aolimov321@gmail.com

ORCID: 0009-0003-7395-5246

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim bosqichida, xususan, 1-sinf o'quvchilarining tasviriy san'at darslari orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali usullari tahlil qilinadi. Dars jarayonida qo'llaniladigan interaktiv metodlar, pedagogik yondashuvlar va tasviriy san'atning tarbiyaviy hamda estetik ahamiyati ochib beriladi. Amaliy misollar orqali mavzuning dolzarbligi va tatbiqiy qiymati yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ijodkorlik, tasviriy san'at, boshlang'ich ta'lim, metodika, bolalar tasavvuri, pedagogik yondashuv

Abstract: This article analyzes effective methods for developing creative abilities at the primary education stage, in particular, 1st grade students through fine arts lessons. Interactive methods used in the lesson process, pedagogical approaches, and the educational and aesthetic significance of fine arts are revealed. The relevance and practical value of the topic are illustrated through practical examples.

Keywords: Creativity, fine arts, primary education, methodology, children's imagination, pedagogical approach.

Абстрактный: В статье анализируются эффективные методы развития творческих способностей учащихся начальной школы, в частности 1-х классов, на уроках изобразительного искусства. Раскрываются интерактивные методы, используемые на уроке, педагогические подходы, образовательная и эстетическая ценность изобразительного искусства. Актуальность и практическая ценность темы подчеркиваются практическими примерами.

Ключевые слова: Творчество, изобразительное искусство, начальное образование, методика, детское воображение, педагогический подход

Boshlang'ich ta'lim tizimi – bu inson shaxsining shakllanishida eng muhim va ta'sirchan bosqichlardan biridir. Ayniqsa, 1-sinf – bola hayotida yangi davrning boshlanishi bo'lib, bu bosqichda beriladigan ta'lim va tarbiya bola dunyoqarashining, tafakkurining, estetik didining, intellektual va ijodiy salohiyatining asoslarini shakllantiradi. Ta'limning bu pog'onasi nafaqat bilim berishga, balki shaxs sifatida shakllanishga ham xizmat qilishi kerak. Shu sababli boshlang'ich ta'limda har bir fan,

har bir dars o'quvchining ichki dunyosini ochish, o'zini anglash, atrof-muhitni idrok etish kabi qator muhim funksiyalarni bajaradi. Tasviriy san'at — bu o'quvchilarga rasm chizish ko'nikmasini berish bilangina cheklanmaydigan, balki ularning ijodiy fikrlashini, tasavvurini, muhitni estetik idrok etish qobiliyatini shakllantiradigan muhim fanlardan biridir. Ayniqsa, 1-sinflarda o'qitiladigan tasviriy san'at darslari o'quvchilarda ranglar dunyosini anglash, shakllar va obrazlar orqali o'z his-tuyg'ularini ifoda etish, fantaziyasini erkin tarzda namoyon qilish imkonini yaratadi. Ushbu maqolada aynan 1-sinflarda tasviriy san'at darslari orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish usullari tahlil qilinadi. Maqolada metodik yondashuvlar, samarali dars shakllari, amaliy mashg'ulotlar tahlil qilinib, bu jarayonda o'qituvchining roli, o'quvchi shaxsining psixologik holati va individual yondashuvlar haqida batafsil fikr yuritiladi. Bugungi ta'limda innovatsion metodlarni qo'llash, estetik tarbiyani kuchaytirish, bolalarning shaxsiy qobiliyatlarini aniqlash va qo'llab-quvvatlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

O'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish 1-sinf o'quvchilari yoshiga xos jihatlarni, ya'ni emotsional sezuvchanlik, harakatga moyillik, qisqa diqqatni jamlash qobiliyatini inobatga olib tashkil etilgan tasviriy san'at darslari bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. O'qituvchi har bir o'quvchining individual qobiliyatini kuzatib, unga mos topshiriqlar orqali uning salohiyatini ochib berishi mumkin.

- Misol: Ba'zi o'quvchilar geometrik shakllarni yaxshi chizadi, boshqalari esa erkin obrazlar orqali o'z fikrini ifodalaydi. Shu bois topshiriqlar turlicha bo'lishi kerak: kimdir ko'rsatma asosida ishlaydi, boshqalar esa erkin rasm chizishda qiziqadi.

Tasviriy topshiriqlar orqali fikrlashni rivojlantirish Tasviriy san'at darslarida chizmalar orqali hikoya tuzish, tasavvurdan foydalanish va kompozitsion ishlar bajarish o'quvchilarning nafaqat tasviriy mahoratini, balki mantiqiy va obrazli fikrlashini rivojlantiradi.

- Misol: "Mening orzu bog'im" mavzusida chizma ishlash orqali har bir bola o'z dunyosini, ichki orzu-umidlarini rasm orqali ifoda etadi. Bu esa bolaning fikrlashini va o'zini ifoda qilish ko'nikmasini kuchaytiradi.

Ranglar va his-tuyg'ular o'rtasidagi bog'liqlikni o'rgatish Ranglar dunyosi bolaning psixologik holatiga bevosita ta'sir qiladi. O'quvchilarga ranglar haqida bilim berish, ular orqali his-tuyg'ularni ifoda etish o'rgatilganda, ijodiy yondashuv va shaxsiy ifoda imkoniyatlari kengayadi.

- ✓ Amaliy topshiriq: "Yomg'irli kun" va "Bahor bog'i" mavzularida rasm ishlatib, o'quvchilarga salqin ranglar (ko'k, kulrang) va iliq ranglar (sariq, yashil, och qizil) farqini ko'rsatish mumkin.

Innovatsion metodlar – IT va vizual vositalardan foydalanish Raqamli texnologiyalarni dars jarayoniga kiritish, masalan, interaktiv doskalar, video-darslar, raqamli chizma dasturlari yordamida bolalar qiziqishini oshirish mumkin.

- Misol: Kompyuterda Paint dasturida “mening uyim” mavzusida chizma chizish, undan keyin shu rasmlarni darsda muhokama qilish orqali har bir bola o‘z ishini himoya qiladi.

Guruhli ishlar va ijodiy tanlovlar tashkil etish Guruhli ijodiy ishlar, musobaqalar va tanlovlar orqali o‘quvchilar o‘zaro muloqotda bo‘ladi, bir-biridan ilhom oladi va hamkorlikda ishlashni o‘rganadi. Bu esa ijtimoiy-psixologik ko‘nikmalar bilan birga ijodiy salohiyatning ham o‘sishiga olib keladi.

- Misol: "Tabiat – mening do‘stim" mavzusida guruxiy plakat tayyorlash – har bir o‘quvchi o‘z tasavvurini qo‘shadi, bu esa ularni birgalikda fikrlashga o‘rgatadi.

6. Tarbiyaviy jihatlar va estetik didni shakllantirish.

Tasviriy san‘at darslarida milliy qadriyatlar, xalq amaliy san‘ati namunalaridan foydalanish orqali bolalarda estetik didni, milliy o‘zlikni anglashni shakllantirish mumkin.

- Misol: "O‘zbek milliy naqshlari" mavzusida rasm ishlash orqali o‘quvchilar naqsh turlarini o‘rganadi va ularni o‘z rasmlarida aks ettirishga harakat qiladi.

- Maqolada ko‘rib chiqilgan metodlar — individual yondashuv, tasviriy fikrlashni rag‘batlantirish, rang-his bog‘liqligi, raqamli texnologiyalarni qo‘llash, guruhli ishlarga asoslangan yondashuvlar — bularning barchasi o‘quvchida nafaqat ijodkorlik, balki o‘z fikrini mustaqil ifodalash, estetik didni shakllantirish, mas’uliyat bilan ishlash, hamkorlikda fikrlash kabi ko‘nikmalarni ham tarbiyalaydi. Ijodiy fikrlaydigan shaxsni tarbiyalash esa bugungi ta’limning strategik maqsadlaridan biridir. Ayniqsa, bunday yondashuvlar 1-sinf bosqichidanoq joriy etilsa, o‘quvchilarning keyingi sinflardagi muvaffaqiyatlari, mustaqil fikr yuritishi va har qanday murakkab topshiriqlarga kreativ yondashuvi osonlashadi. Shuningdek, tasviriy san‘at darslari orqali bolaning ruhiy holatini yengillashtirish, uni psixologik jihatdan qo‘llab-quvvatlash, ifoda imkoniyatini kengaytirish, o‘zini erkin his qilishi uchun muhit yaratish mumkin. Bu esa shaxs sifatida sog‘lom, fikrlovchi va ijodkor avlodni tarbiyalashga zamin yaratadi. Shunday ekan, tasviriy san‘at darslarini faqatgina rasm chizish emas, balki bolalar ongini ochuvchi, ularni jamiyatga tayyorlovchi vosita sifatida ko‘rish zarur. O‘qituvchidan pedagogik mahorat, did, sabr-toqat va metodik tayyorgarlik talab etiladi. Zamonaviy yondashuvlar va texnologiyalarni uyg‘unlashtirgan holda darslar olib borilsa, natijalar aniq ko‘zga tashlanadi.

Xulosa

1-sinflarda tasviriy san‘at darslari orqali o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish zamonaviy ta’limning dolzarb yo‘nalishlaridan biridir. Dars

jarayonlarida bolalarning ichki dunyosini, tasavvurini, ranglar bilan ishlash madaniyatini ochib berish orqali ularning individual salohiyatini to'laqonli namoyon etish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova, D. Boshlang'ich ta'limda tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. Toshkent: O'zbekiston pedagogika nashriyoti. (2020)
2. A.M.Olimov. Tasviriy san'at mashg'ulotlarida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda pedagog ustozlarning tutgan o'rni. Journal of New century innovations. Ilmiy maqola 2025
3. Zokirov, B. "1-sinflarda ijodiy yondashuvni shakllantirish", O'qituvchi jurnali, 4(2), 25–30. (2021).
4. A.M.Olimov. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini kasbiy tayyorlash nazariyasi. Innovative Development in Educational Activities. Ilmiy maqola 2022.
5. Mo'minov, A. (2022). "Tasviriy san'atda kreativlikni rivojlantirish metodlari", Ta'lim va taraqqiyot, 5(1), 11–17. (2022).